

Het is frappant om te zien hoe sommige maatregelen uit de tijd van Covid-19 een eeuwenoude traditie kennen. Wie er oog voor heeft, kan zelfs in onze tijd nog sporen ontdekken van de omgang met epidemieën in de middeleeuwen. Laten we bijvoorbeeld eens stil staan bij een andere catastrofale pandemie uit het verleden, die van de lepra.

De Kerk beschouwde eeuwenlang lepra op basis van een nogal dubieuze interpretatie van bijbelteksten als de straf van God voor zondig en overspelig gedrag. Lepralijders of leprozen werden daarom verstoten uit de gemeenschap. Ze moesten letterlijk en figuurlijk ‘oplazeren’ (daar komt dat woord dan ook vandaan). De social distancing kent dus een lange voorgeschiedenis.... Lepra had natuurlijk niets met zondigheid te maken maar was in werkelijkheid een bacteriële infectieziekte die werd overgedragen door ademhaling, hoesten en niezen. De oudste vermelding van georganiseerde leprozenzorg in Nederweert dateert al uit 1518. In dat jaar is sprake van ‘*der laezarus vrouwen*’ en deze melaatse vrouw werd van gemeentewege voorzien van turf om haar huis te verwarmen.

Aan de binnenweg van Weert naar Nederweert, in de buurtschap Rosveld en pal op de toenmalige gemeentegrens, had het gemeentebestuur in de zestiende eeuw een paar quarantaine-huisjes voor lepralijders laten bouwen. Ze werden vroeger ‘*De Blaetenhuijsjes*’ genoemd. ‘*Blaet*’ is een oud woord voor melaatse of lepralijder. De huisjes dienden om zieke leprozen in afzondering te kunnen verplegen en om zo besmettingsgevaar te voorkomen. De lepralij-

ders mochten om die reden ook geen kerken of kapellen bezoeken. Om hen toch van dienst te zijn, kregen de kerkelijke gebouwen vaak een klein kijkgat, laag naast de ingang. Al knielend konden de zieken dan toch een blik op het altaar werpen. Een ‘*hagioscoop*’ (letterlijk: zicht op het heilige) noemt men zo’n kijkgaatje. In de kapel van Sint Sebastianus in Weert-Laar, eveneens vlak bij de grens van Weert en Nederweert gelegen – dat zal net als de locatie Rosveld zeker geen toeval zijn – kent daar nog steeds een fraai voorbeeld van.

Bij de quarantaine-huisjes van Rosveld stichtte pater Theodorus van Berckel in 1684 een zogenaamde kluis, een woning voor hemzelf die echter bekostigd en onderhouden werd door de gemeente. Van daaruit verzorgde hij de zieken. Sinds zijn komst ging dit deel van Rosveld in de volksmond al gauw ‘*De Kluis*’ of later ‘*Bi-j Kloeës*’ heten. Diverse kluzenaars volgden Van Berckel in de loop der jaren op.

Omstreeks 1760 woonden er zelfs twee vrouwelijke kluzenaars, de dames Margaretha en Aldegundis Mertens, beiden lid van de Derde Orde van St. Franciscus en in een boerderij vlakbij geboren en getogen. Het oude veldkruis dat tussen de kluis en de boerderij stond werd in 1917 vervangen

door een fraaie neogotische kapel, gewijd aan St. Antonius. Van melaatsenzorg is op die plek al heel lang niets meer te zien. Dat geldt ook voor de Antoniuskapel van Rosveld. Die moest wijken voor het industrieterrein Kampershoek en werd in 1992 herbouwd in de buurtschap Boeket. Een kijkgat is daar overigens niet nodig want de deur van de kapel staat altijd gastvrij open.

De Sint Sebastiaanskapel van Laar op de grens van Weert en Nederweert heeft nog een fraai kijkgat of ‘hagioscoop’.
(Foto: A. Bruekers).